

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUODÁÁITTARDEADDJI

Lausunto

1 (11)

19.1.2023

WTDno-2023-19

Pargoeellim- já täsiárvuváljukoodán

Äšši: HE 274/2022 vp Haldáttás iávtuttás ovdâskoodán laahhân sämitiggeest adelum laavâ já rikoslaavâ 40 lovo 11 § nubásmitmist

Ciälkkámuš čuákánkiäsu

- Oovtviárdásâšvuotâvâldálâš ana, ete sämitiggelaavâ uđâsmitem lii ohtâ tehálumosijn lahâasâtemhaavâin, mon kalga finniđ valmâšin vala taan valjâpaje ääigi.
- Nuuvt kočodum ”laapiviärukriiteer” meddâlistem valjâluvâttâlmân merkkim objektiivlijn kriterijn lii vuáđustâllum, ige tot lah olgošteijee.
- Ohtsâštoimâm- já ráđádâllâmkenigâsvuodâ tärkkilistmeh ovdedeh algâalmug sämmilij jiešmeridemvuoigâdvuodâ.
- Kenigâsvuotâ vâldiđ huámmášumán sämmilij vuoigâdvuodâid čielgâsmit virgeomâhái kenigâsvuodâid já oovded olmoošvuoigâdvuodâi olášume.
- Kieldâtiätumiärán kyeskee njuolgâdus kalga mutteđ vâi tot västid sämitige iávtuttem hammim.
- Kiedâvuššâm vyelni orroo nubástusah sämitiggelaahân ovdedičči algâalmug sämmilij vuoigâdvuodâi olášume Suomâst merhâšitteht.

Oovtviärdásâšvuotâvâldáliei ciälkkámuš

Oovtviärdásâšvuotâvâldáliei kijttá máhđulâšvuodâst celkkiđ pargoellim- já täsiärvuväljukoodán haldättâs iävtuttâsâst laahhân sämitiggeest adelum laavâ nubásmitmist.

Oovtviärdásâšvuotâvâldáliei ana iävtuttum sämitiggelaavâ udâsmittem tehälâžžân lävkkim algâaalmug sämmilij vuoigâdвуođâi pyereeb olášumán Suomâst. Sehe Euroop räädäi (CM/ResCMN(2020)1) já Ovtâstum aalmugij (CCPR/C/FIN/CO/7, E/C.12/FIN/CO/7) olmoošvuoigâdвуođâsopâmušâi kocceemorgaaneh láá Suomân kyeskee avžuuttâsâin kiärdulávt pajedâm oovdân táárbu algâaalmug sämmilij jiešmeridemvuoigâdвуođâ já oovtviärdásâšvuođâ oovdedmân. Aalmugijkoskâsij olmoošvuoigâdвуođâsopâmušâi kocceemorgaanij avžuuttâsah láá kuoskâm eromâšávt valjâluvättâlmân merkkim kriteráid sehe algâaalmug rijjâ já tiätun vuáđuduvvee munemiettâm hahâmân algâaalmugân kyeskee aášijn.

Vâldáliei ana, ete iävtuttum lahâiävtuttâs ovedičij tai uulmij olášume. Lahâiävtuttâs naanood algâaalmug sämmilij jiešmeridemvuoigâdвуođâ jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee aášijn. Laavâ nubástusâin västideh meid OA olmoošvuoigâdвуođâkomitea 2019 (CCPR/C/124/D/2668/2015 já CCPR/C/124/D/2950/2017) já näliolgoštem vuástásii komitea 2022 (CERD/C/106/D/59/2016) adelem čuávdusijn oovdânpuohtum olmoošvuoigâdвуođâluávkámáid aášijn, moh kyeskih sämitige valjâluvättâlmân merkkiimân.

Valjâluvättâlmân merkkim kriterij nubástus vuáđustállum

Oovtviärdásâšvuotâvâldáliei ana tehälâžžân, ete laavâ 3 § pajechaalâ nubásmittoe identiteetân čujotteijee "sämmiliist" västidiđ ceehi tuođâliei tárguttâs adai vuoigâdвуođâ merkkejuđ valjâluvättâlmân. Vâldáliei ana, ete iävtuttum 3 § miäldásâš miäruštállâm valjâvuoigâdвуođâlij ulmuin ovtâstit pyereest subjektiivliei jiešidentifisistem vátámâš objektiivláid kriteráid, moh

vuáduveh kielân já nálášumán. Kielâkriiteer ulâtem oovtâ suhâpuolvâ ovdiist olgoláá ohtâlist miäruštállâm Tave-eennâmlii sämisopâmuššâin sehe Ruotâst já Taažâst kiävtust orroo njuolgâdusâiguin.

Haldâttâs iävtuttâsâst valjâluvâttâlmân väldim kriterijn láá meddâlistám tááláá laavâ 3 § nube saje adai nk. lappalâšvuáduštâs. Tááláá laavâst sämmilâšvuodâ ohtân objektivlâžžân vuáduštâssân lii meid tot, ete olmooš lii ”taggaar ulmuu maajeeldpuáttee, kote lii merkkejum tuodâr-, mecci- tâi kuálâsteijeelappalâžžân eennâm-, viärukyeddim- tâi jiegâkirjeest.” Iänááš uási haldâttâs iävtuttâs kritiikist čyeccih lappalâšvuáduštâs meddâlistmân. Juha Joonâ spiekâsteijee uáivil sämitiggelaavâ nubástus valmâštellee toimâkode smiettâmušân lii koskâsâš lappalâšvuáduštâs siäiluttem piälušteijee uáivil, moos iänááš uási haldâttâs iävtuttâs vuástálistee eres ciälkkámušâin ovtâstuveh (kj. Sämitiggelaavâ nubástus valmâštállâm toimâkode smiettâmuš; Čuákánkiäsu ciälkkámušmacâttâsâst, VN/5875/2019-OM-130). Joonâ spiekâsteijee uáivilist já lappalâšvuáduštâs meddâlistem vuástálistee ciälkkámušâin láá oovdânpuohtum nágguseh tast, ete koččâmušâst orroo nubástus sämitiggelaahân ličij olgošteijee. Oovtviärdâsâšvuotâvâldálii árvuštállâm miel lahânuvâstus ij lah oovtviärdâsâšvuotâlaavâ, Suomâ vuáduvâstus tâi aalmugijkoskâsij olmoošvuogâdvuotâsopâmušâi vuástâsâš, peic pyerebeht-uv nubástus, mii lii vuáduštállum.

Laavâ nubástus maŋa uđđâ objektiviid kriteriid kalga heiviittid ohtâlâvt puohháid, kiäh ucâluveh valjâluvâttâlmân. Uđđâ kritereh iä lah njuolgist olgošteijeeh, tastko toh iä adde vuogâdvuodâ kohtâlid mihheen sämijuávhuid puástud. Juáhâš, kiän puotâ laavâ miäruštállâm olášuvá, kalga merkkejuđ valjâluvâttâlmân.

Oovtviärdásâšvuotâlaavâ mielđ olgoštem lii epinjuolgâ, jis jiešalnees neutraal njuolgâdus tâi vuáhádâh aasât kiäidnii ulmuid negatiivlii sajattâhân kiieldum olgoštemaagâ vuáđuld nuuvt, ete toos ij kavnuu vuoigâlâš aggâ. Laapiviärukriiteer meddâlistem vaaigut tai ulmui sajattâhân, kiäi puotâ kielâkriiteer ij olášuu, mutâ laapiviärukriiteer olášuuččij. Ko kielâkriiteer láá hammiittâsâst viijđedmin ovttáin suhâpuolváin, te nubástus vaaigut ulmuid, kiäi ááhui teikâ äijihij vaanhimijn ohtâgin ij lah tuodâštume mielđ oppâm sâmikielâ vuossâmužžân kiellân. Tai ulmui juávhust sâttih leđe ulmuuh, kiäh identifisisteh jieijâs sâmmilâžžân. Valjâluvâttâlmân merkkim objektiivlâžžân kriterin madârvaanhim viärumerkkim ij kuittâg lah vuáđustállum.

Haldâttâs iävtuttâsâst pahudeh, ete koččâmušâst orroo historjálâš registermerkkim čuojoot iälâttâsân ige lah tähidem registerân merkkejum ulmuu sâmmilâšvuodâst. Spiekâsteijee uáivil čáállám Juha Joona lii kiedâvuššâm laapiviäru mäkses syemmilijđ jieijâs tutkâmušâin. Náguskirjestis Juha Joona čáálá návt: ”Ive 1684 Paje-Tuárnus manttaalluvâttállâm ana sistees teevstâ, mast pahudeh, ete motomeh táluliih, kiäin lii lamaš pitejáást stuorrâ viäru, láá luoppâm jieijâs táaluin já varrim pajas, kuás sij láá luovâsmittum puoh viäruin. Sist láá piälduh, niijtoh, kyeličääsih, šivetteh já sij kavpâšeh lappalijguin. Sij kuittâg mäksih viäru tuš oovtâ taaler, tego lappaliih, veikâ ’iä sij mihheen lappalijđ lah, iä eissigin”. (Joona, 2019, *Ikimuistoinen oikeus*, s. 26) Joona náguskirje ana sistees eres-uv ovdâmeerhâid lappalâžžân merkkejum syemmilijn, mutâ sun ij kiedâvuš taam čuolmâ ollágin spiekâsteijee uáivilstis.

Syemmilij laapiviäru mäkei čuolmâ kiärdu riehtivuáhâduvâst. Alemuu haldâttâhrievti 2015 adelem ihekirjemiärádâsâst ”oleskuorâttállâm” vuáđđun lii väidee nálášum laapiviäru mäksen 1700-lovo pelimuddoost merkkejum ulmust. Koččâmušâst orroo olmooš lii suhâtiäđui mielđ Kiemâjäävri vuossâmuš syemmilâš udâsâssen oonnum Paavo Halosii

kaandâkaandâkaandâkandâ. Halosii maajeeldpuáttei pelikuoimijn lii uáli uccáá tiätu, mutâ mihheen ij čuujoot toos, ete ohtâgin sist ličij lamaš sämmilâš. Tai tiäđuiguin oro uáli oskottetten, ete alemus haldâttâhriehti lii meridâm lasettiđ ulmuu sämitige valjâluvâttâlmân uásild suu laapiviäru máksám syemmilii maddâr vuáđuld.

Spiekâsteijee uáivilstis Juha Joonâ argumentist meid čuávuváá anekdoot vievâst: ”Käržidum ovdâmeerhâ mielđ helsiglâš paŋkkihovdâ, kiäst lii tuš ohtâ jo 1800-lovvoost iällám maadâr, kote lii ive 1962 sahhiittâlmijn almottum oppâđ sämikielâ vuossâmužžân kiellân, puáhtá leđe merkkejum sämitige valjâluvâttâlmân. Nuuvt meid puoh suu maajeeldpuátteeh. Nube tááhust taggaar suovâkuoškâlâš puásuialmai, kote ana jieijâs sämmilâžžân já nálášuvá kuohtui ááhui já kuohtui äijihij peht kuávu algâalgâlijn sämmilijn, ij peesâ valjâluvâttâlmân.” Anekdoot ’helsiglâš paŋkkihoovdâ’ lágán ulmuuh láá maangâkiärdásávt eenâb laapiviäru mäkse maajeeldpuáttei juávhust eromâšávt, jis tom kriiteer ulâtteh Joonâ iävtuttem vuovvijn ain 1600-lovo viärukiirij räi.

Lappalâšvuáđustâs meddâlistmân čuosâttum kriitiik vuáđuduvá iänááš uáinoid já huoláid sämmilij päikkikuávu eennâmvueigâdvueđâin. Historjâlijn registerijn sáttá máhđulávt puátteevuođâst leđe vaikuttâs eennâm oomâstmân já kiävtun lohtâseijee koččâmušâin, mutâ sämitige valjâluvâttâllâmmerkkiimist ij lah ohtâvuotâ tááláid tâi puáttee koččâmuššâid ovtâskâs ulmuu eennâmoomâstmist tâi kiävtust. Vyeimist orroo laavâ 23 b § iä haldâttâs iävtuttâs mielđ mute. Tot cekki kiäldá valjâluvâttâllâmteäđui kevttim eres ko sämitige vaaljâi tooimâtmân. Áinoo spiekâstâs lii kiävttu statistiik já tutkâmuš ooleest.

Sämitigge väljejuvoo olášuttiđ kielân já kulttuurân lohtâseijee jiešmeridemvueigâdvueđâ. Tondiet lii tehálâš, ete valjâluvâttâlmist orroo

ulmuin lii ellee ohtâvuotâ sâmielâid já -kulttuurân. Maddâr historjálâš registermerkkim ij lah nonnim taan ohtâvuodâst. Tondiet váldálâš ana laavâ 3 § nube saje meddâlistem vuáduštállum äššin.

Valjâluvâttâlmân ucâlum já riehtitorvo

Valjâluvâttâllâmmerkkim objektiivlij kriterij nubástus lasseen meid valjâluvâttâlmân merkkim kiedâvuššâm nubástuvá. Valjâlvdikodde vijđeduvoo. Oovtviärdásâšvuotâvâldálâš ana tehálâžžân iävtuttum nubástus, main visásmiteh kuávlulii ovdâstem lasseen meid jieškođe-uv sâmielâi ovdâstus valjâlvdikoddeest. Uđđâ nubástusuuccâmlâvdikodde iärut nubástusuuccâm sämitige poolitlijn orgaanijn. Alemus haldâttâhriehti siäilu majemužžân väidimtäassin räijejum toimâvaaldijn. Alemus haldâttâhriehti puáhtá kiedâvuššâđ väidimijd, jis väidimlopeucâmušâst lii oovdânpuohtum vuáduštállum náágus, ete nubástusuuccâmlâvdikode miäradâs vuáduduvá olgoostmân tai čielgâ laavâvuástásâšvuotân. Tain nubástussáin olášuteh jieijâs uásild OA olmoošvuoigâdvuotâkomitea já näliolgoostemkomitea čuávdusijn oovdânpuohtum kriitiik alemuu haldâttâhriehti ”oleskuorâttâlmân” vuáduduvvee čuávdusáid. Oovtviärdásâšvuotâvâldálii uáinu miel väidimmáđulâšvuotâ nubástusuuccâmlâvdikode čuávdusijn alemuu haldâttâhriähtán lii vuáduštállum. Ko alemuu haldâttâhriehti toimâváldi lii räijejum olgoostmân já čielgâ laavâvuástásâšvuotân, ij pyevti váldálii uáinu miel anneeđ, ete valjâluvâttâlmân kyeskee miäradâsâi adelem tuámustoovli árvuštállâmáál rajiiččij algâalmug sämmilij jiešmeridemvuoigâdvuodâ vuáduštemeht tai merettemeht.

Ohtsâstoimâm- já ráđádâllâmkenigâsvuodâ tärkkilistmeh ovdedeh algâalmug sämmilij jiešmeridemvuoigâdvuodâ.

Oovtviärdásâšvuotâvâldálii uáinu miel lii tehálâš, ete sämmilij jiešhaldâšemprinsiip miäldásávt virgeomâhái já peelij, moh hoittájuh almos haldâttâhpargo, ráđádâllâm- já ohtsâstoimâmkenigâsvuotâ čielgâsmitto

(haldättäs iävtuttäs 9 § já 9 b §). Iävtuttum hammiittäsäst nanoduvvoo nk. FPIC-prinsiip adai algâaalmugist kalga finniđ tiätun vuáduvvee munemiettâm ("free, prior and informed consent") aášijn, moh vaigutteh algâaalmug, taan tábáhtusäst sámmilij, vuoigádvuođáid. Laahân lasettuvvoo uđđâ 9 b § monâttâlmist ohtsâštoimâmist já ráđádâlmijn. Ceehi hammim västid riehtiministeriö oovtâstpargoost sámitiggijn ráhtim ráđádâllâmkenigâsvuotân kyeskee muštottemčáállus siskáldâs. Monâttâllâmravvuu pyehtim laavâ táásán lii vuáduštállum, tastko virgeomâhááh já eres peleh, moh láá hoittám almos haldättâhpargo, láá finnim láittusijd aaleeb lavâlâšvuodâkoccein eereeb iärrás ráđádâlmij olmâáigásâšvuodâst (OKV/12/21/2016 já OKV/8/50/2019).

Ohtsâštoimâm- já ráđádâllâmkenigâsvuodâst lyeppih čovgâ raiijimist sámmilij päikkikuávlun. Ovdâmerkkân eennâmkevttim uásild ohtsâštoimâm- já ráđádâllâmkenigâsvuodâ olán kulluuččii puátteevuodâst meid toh haavah, moh olášuttojeh päikkikuávlun ulguubeln, mutâ moi vaikuttâsah ulátteh päikkikuávlun. Ráđádâllâm- já ohtsâštoimâmkenigâsvuotâ kuáská meid eromâšávt sámmilij kielân tai kulttuurân teikâ sii sajattâhân tai vuoigádvuođáid algâaalmugin vaigutteijee toimáid, veikâ tain ij liččii njuolgâ eennâmtiedâlii čoonâs päikkikuávlun. Ovdâmerkkân sâmi kielâi máttááttâs päikkikuávlun ulguubeln ličij meid ráđádâllâm- já ohtsâštoimâmkenigâsvuodâ ooleest, veikâ tot miäruštállâm miel kuáská kuávluid päikkikuávlun ulguubeln. Čovgâ päikkikuávlun räijejum ráđádâllâmkenigâsvuodâ vijđedem meid eres eromâšávt kielân já kulttuurân lohtâseijee toimáid lii vuáduštállum, ko váldoo huámmášumán päikkikuávlun ulguubeln ässee sámmilij, eromâšávt sâmi párnái já -nuorâi stuorrâ meeri.

9 a § Vuoigâdvođâi huámmášumán vâldim já hiäjusmittemkiäldu

Uđđâ cekki, mii kuáská sâmmilij vuoigâdvođâi huámmášumán vâldimân, čielgâsmit vuáđulaavâ 22 § miäldásij virgeomâhâškeigâsvuođâi siskâldâs koskâvuodâst algâalmug sâmmilij vuoigâdvođâid. Siämmáanáál koččâmušâst orroo uđđâ njuolgâdus tuárju oovtviärdásâšvuodâlaavâ 5 § miäldásii virgeomâhâi kenigâsvuođâ ovdediđ oovtviärdásâšvuodâ olášume. Oovtviärdásâšvuotâvâldâlâš ana iävtuttum njuolgâdus kyedittetten. Maanġain, eromâšâvt eennâmkevttimân lohtâseijee laavâin láá jo miäruštállum sierâlágán kiälduh toimáid, moh hiäjusmitteh sâmmilij máhđulâšvuodâid paijeentoollâđ já ovdediđ jieijâs kielâ já kulttuur. Lii vuáđustállum siskâlmittiđ almos kenigâsvuođâ sâmmilij vuoigâdvođâi huámmášumán vâldimist sâmitiggelaahân. Eres lahâasâtmân puáhtá puátteevuođâst-uv čäällid njuolgâdusâid vuoigâdvođâi huámmášumán vâldimist já hiäjusmittemkiäldust eromâšâvt, jis ton lahâasâtem syergist lii tárbu kenigâsvuođâid sâmmilij vuoigâdvođâi huámmášumán vâldimist, moh ulâtteh olgoláá ko mii lii čallum sâmitiggelaahân.

Vuoigâdvođâi huámmášumán vâldim já kulttuur já kielâ paijeentoollâm iävtui hiäjusmittemkiäldu väätih virgeomâhâin já eres peelijn, moh hoittájuh almos haldâttâhpargo, mättim tai vuoigâdvođâi árvuštâlmist koskâvuodâst eres vuoigâdvođâid já ohtsâškodálijd tárboid. Oovtviärdásâšvuotâvâldâlâš ana tergâdin, ete laavâ vuáimânpuáttim maŋa virgeomâhâid já eres peelijd, moh hoittájuh haldâttâhpargo, uárnejuvvojuh škovliimeh já ráhtojeh ravvuuh sâmmilij vuoigâdvođâi huámmášumán vâldimist já hiäjusmittemkiäldust, sehe vaikuttâsâi árvuštâlmist. Sierâ tuáimei ráhtusâid já aášij valmâštállâmprosesâid kalga toohâđ tárbulijd nubástusâid vâi puáhtá visâsmittiđ, ete sâmmilij vuoigâdvođah váldojeh huámmášumán puoh miärdâstohâmist, mast lii vaikuttâs sâmikielâid já - kulttuurân teikâ mudoi algâalmug vuoigâdvođâid já sajattâhân.

Sämitiggevaaljâi toimâtem

Haldâttâs iävtuttâsân já tááláá vyeimist orroo sämitiggelaahân láá oovdânpuohtum olgoštemnággusijd nuuvt kočodum kieldâtiätumeerij ooleest. Sämitiggelaavâ 38 § miel sämitige jesânin šaddeh väljejuđ 21 enâmustáá jienâid finnim iävtukkâssâd, ton iävttoin, ete sii juávhust láá ucemustáá kulmâ iävtukkâs jieškođe-uv sämmilij päikkikuávlun kieldâst. Jis monnii tain kieldâin ij lah taan juávhust kulmâ iävtukkâs, te taan kieldâst orroo iävtukkâsâin šaddeh väljejuđ enâmustáá jienâid finnejum kulmâ iävtukkâs. Láá ettâm, ete taat olgooš nuorttâ- já aanaarsämmilij, ko Anarist lii siämmáš kuulmâ saje tiätumeeri ko eres-uv kieldâin, veikâ Anarist láá kulmâ kielâjuávhun já merhâšitteht stuárráb meeri jienâvuoigâdvuođâliih, ko eres päikkikuávlun kieldâin.

Kieldâtiätumeerisojijguin visásmiteh sämitige kuávluláš ovdâstus. Tááláš tiätumeerivuáhádâh lii vuáđulahâváljukode laahân iävtuttem já lohtâs jiešhaaldâšmân eidu päikkikuávlust. Kieldâtiätumeerisajeh tiävdojeh vistig enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsâin. Tondiet tiätumeerisoojijđ puátih vuosâsaajeest ulmuuh, kiäh liččii šoddâm väljejuđ jienâmere vuáđuld tiätumerettáá. Puoh majemuin vaaljâin kieldâtiätumeereest lii lamaš vaikuttâs tuš tienuuvt, ete Suáđigilist láá šoddâm väljejuđ ulmuuh, kiäh iä liččii šoddâm väljejuđ tuš jienâmere vievâst.

Tastko kieldâtiätumeerijn lii tuhhiittettee ulme kuávlulii ovdâstem visásmitten ige tot tiätumeerivuáhádun olášuttemvyevi miel vaaigut meretteht valjâpuátusân, te tááláá tiätumeerivuáhádun ij pyevti anneed olgošteijen. Taat ij tiäđust-uv meerhâš tom, ete miinii eres vuáhádunâid ij puávtáččii leđe siämmáánáál máhđuláš. Tiätumeerij meddâlistem ollásávt tâi tiätumeerij tiäduvtem kieldâ jienâvuoigâdvuođâlij mere háárán liččii meid oovtviärdásâšvuodâ uáinust máhđuliih čuávduseh. Oovtviärdásâšvuotâvâldálii uáinu miel kieldâtiätumeerijđ kyeskee

koččamuš kulá algâalmug jiešmeridemvuoigâdвуодâ olán, iäge tááláš vuáhádâh, tiäduttum tiätumereh tâi tiätumeerij meddâlistem lah ruossâlâs oovtviärdásâšvuotân kyeskee njuolgâdusâiguin.

Sämitigge iävtuttij čuákkimstis 29.11.2022 tiätumeerivuáháduv nubástus tienuuvt, ete kieldâkuáhtásávt valjiiččii kyehti jeessân já oovtâ värijeessân jieškođe-uv päikkikuávlу kieldâst. Toos lasseen loopâin 13 jesânist viidâs kolgâččii leđe päikkikuávlust. Paajaabeln oovdânpuohtum vuáđuld oovtviärdásâšvuotâvâldâlâš ana, ete sämitige iävtuttem uđđâ vyehi olášuttiđ tiätumeerivuáháduv ij totgin lah olgošteijee já ko tast lii noonâ kyedittem sämitiggeest, te lahâiävtuttâs kolgâččii tain oosijn hammiđ vâi tot västid sämitige iävtuttem hammiittâs.

Haldättâs iävtuttâsâst jienâvuoigâdвуодâlij máhđulâšvuodâ jienâstid sämitige vaaljâin viggeh älkkeeditiđ eereeb iärrâs tienuuvt, ete juátkih valjâtoimâttâsääigi kuovttijn ohhoin, fastâdeh valjâpeeivi jienâstem, máhđulisteh maangâid jienâstemsoojijd jieškođe-uv kieldâst sehe taheh maangânáál njebžilubbon já älkkeebin jienâstid maangâi vuovijguin. Taah uđâsmitmeh ovdedeh sämmilij oovtviärdásâšvuodâ já algâalmug jiešmeridemvuoigâdвуодâ olášume.

Loopân

Oovtviärdásâšvuotâvâldâlâš ana, ete sämitiggelaavâ uđâsmittem lii ohtâ tehálumosijn lahâasâtemhaavâin, mon kalga finniđ valmâšin vala taan valjâpaje ääigi. Sämitigge lii čuákkimstis adelâm noonâ torjuu tääl kiedâvuššâmnáál orroo haldättâs iävtuttâsân já iävtut toos tuš oovtâ nubástus, mii kuáská vaaljâi kieldâtiätumiärán. Kiedâvuššâm vyelni orroo nubástusah sämitiggelaahân ovdediččii algâalmug sämmilij vuoigâdвуодâi olášume Suomâst merhâšitteht.

Oovtiärdäsâšvuotâväldälâš

Kristina Stenman

Pajetârhisteijee

Matti Jutila